

Aanleiding

De Koninklijke Schutterij St. Sebastianus te Gronsveld, met al haar broonktradities, bestaat volgend jaar 400 jaar en wel op d.d. 30 mei 2019. Opgericht destijds in 1619 op Sacramentsdag door Graaf Justus Maximiliaan van Bronckhorst is dit voor de gemeenschap Gronsveld én Rijckholt zeker een mijlpaal om bij stil te staan en te vieren. Dit wordt nadrukkelijk vorm gegeven en ingevuld samen met vele verenigingen binnen en buiten onze gemeenschappen. Ook de jeugd en de senioren krijgen volop aandacht tijdens dit jubileum.

Historie

De trots van de Koninklijke Gronsveldse Schutterij vormt de zilveren koningsvogel uit de 17e eeuw. Deze door de graaf, de eerste koning, geschonken vogel is het pronkstuk van het uitgebreide koningszilver van Sint Sebastianus evenals de oprichtings-reglementen van onze aartsbroederschap. Deze vormen het overtuigende bewijs dat de schutterij in elk geval al in 1619 bestond en zijn innige band met het alleroudste verleden van de 'Sebastianen'. Ook de door Graaf Maximilian August zu Törring-Guttenzell als erfopvolger geschonken Nautilusbeker uit 1828 herinnert aan het roemrijke verleden van onze schutterij. Ook de vier kleurrijke vaandels en de veelheid aan zilveren koningsplaten verwijzen hiernaar. De uitgebreide Broonktradities in onze gemeenschap getuigen eveneens tot op de dag van vandaag aan deze oude gebruiken.

De schutterij en haar tradities: “Get òm Gruutsj op te zién”

Anno 2018 telt de Koninklijke Schutterij St. Sebastianus 1400 sjötte waarvan 250 geüniformeerd en een wachtlijst met circa 70 personen. In 1969 werd de grootste schutterij van Nederland het predicaat Koninklijk toegekend ter gelegenheid van haar 350 jarig bestaan.

Vast staat dat de schutterij en haar broonktradities volgend jaar 400 jaar bestaan. Een cultuurkracht uit het verleden die nog steeds in de gemeenschappen Gronsveld en Rijckholt springlevend is en voortleeft met haar eigen broonktradities, gebruiken, liederen, dans en folklore (onder andere: Sjöt mäoke^{*1}, Voëgel sjete^{*2}, de Perséssie^{*3}, Sjöttémês^{*4} en Graover Zëngele^{*5}, Broonke^{*6} met het Paolhoûwe^{*7}, Rejje^{*8}, Kuüningmëisjtëke^{*9} en het Meje hoële^{*10}). Een cultureel erfgoed waar we trots op zijn, met een uitstraling tot ver buiten de gemeentegrenzen.

De jubileumviering: “Ontvangen, koesteren én doorgeven Erfgoed”

Ter gelegenheid van het 400 jarige bestaan maakt de gemeenschap zich dan ook op om deze historische mijlpaal groots te vieren. Inmiddels is daartoe een promotiefilm vervaardigd, samen met heemkunde vereniging Grueles, om dit jubileum onder de aandacht te brengen van een groter publiek. Een toeloop van 4000 á 5000 bezoekers wordt verwacht tijdens de jubileumdagen. Bij de totstandkoming én invulling van het programma wordt heel nadrukkelijk de samenwerking met andere verenigingen en stichtingen gelegd, binnen en buiten onze gemeente, om dit gezamenlijk tot een memorabel gebeuren te laten uitgroeien voor een ieder. Voor zowel jong als oud, zowel binnen als buiten het schutterswezen. Als thema van het jubileum is gekozen voor : “Ontvangen, koesteren en doorgeven van het cultureel erfgoed”. Vandaar de bijzondere aandacht en betrokkenheid van de senioren, de jeugd en andere lokale verenigingen alsmede de verbroedering met andere broederschappen uit het schutterswezen tijdens dit feest. Eveneens is er een bijzondere positie ingeruimd voor Hans Veit Graf zu Törring Jettenbach, nazaat van de oprichtingsgraaf van de schutterij.

Kernelementen uit het jubileumprogramma 400 jaar schutterij zijn:

- **Paasmaandag 22 april 2019**
Bijzondere grote ledenvergadering met tevens de presentatie van het jubileumboek over de geschiedenis van de schutterij en haar gebruiken door de eeuwen heen. Samenwerking met het Rijksarchief ligt hier mede aan de basis. Tijdens deze dag wordt het jubileumjaar officieel geopend.
- **Vrijdag 31 mei**, de dag na het 400 jarig bestaan, wordt een tentoonstelling geopend en tevens een toneelspel opgevoerd over de oprichting en geschiedenis van de schutterij. Door de heemkunde vereniging Grueles wordt hier samen met leden van de schutterij invulling aan gegeven. De dorpsgemeenschap zal worden uitgenodigd deze unieke voorstellingen te aanschouwen.
- **Vrijdag 7 juni** volgt een rondgang van de koninklijke schutterij met de koninklijke harmonie door de dorpen Gronsveld en Rijckholt. Er zal tevens voor deze gelegenheid een nieuw Rej-lied door de koninklijke harmonie van Gronsveld worden gecomponeerd en ten gehore worden gebracht. De dag zal afgesloten worden met een gala-avond voor de totale gemeenschap en belangstellenden.
- **Zaterdag 8 juni** zal een kindermiddag en een ouderenmiddag georganiseerd worden. Hieraan zullen deelnemen de jeugdschutterijen, het zangkoor en de Sint Maartengroep Gronsveld. Samen ook met de basisschool en enkele kunstenaars wordt heel nadrukkelijk een podium gecreëerd om de jeugd op hun eigen wijze bij dit jubileum alsmede het schutterswezen te betrekken. Ook wordt aandacht gegeven aan de betrokkenheid van de senioren binnen onze gemeenschap door samen met de “Hoeskaomer van Gronsveld” een ouderenmiddag te organiseren waarin herinneringen, foto's, liederen, gebruiken uit het verleden rondom de schutterij én de grote bronk centraal staan alsmede samen gedeeld kunnen worden.

- **Zondag 9 juni** vindt er een euregionaal defilé/taptoe plaats in Gronsveld en Rijckholt onder het toeziend oog van Hans Veit Graf zu Törring Jettenbach. Het brede deelnemersveld stemt tot vreugde en zal bestaan uit schutterijen en harmonieën uit andere kernen van de gemeente Eijsden-Margraten. Tevens zullen er deelnemende verenigingen zijn uit de oude parochie Gronsveld, alsmede uit aangrenzende gemeenten. Deze culturele en muzikale verbroederingsdag zal worden afgesloten met een feestavond. Deze is uiteraard opengesteld voor een ieder die belangstelling heeft.
- **Op 21, 23, 24 én 25 juni** zullen de Bronkactiviteiten plaatsvinden, zij het uitgebreider dan een Klejn Broonk^{*11} maar beperkter dan een Groete Broonk^{*12}. De diverse buurtschappen binnen onze gemeenschappen zijn uitgenodigd om samen met de schutterij hier invulling aan te geven.
- Het jubileumjaar zal op **dinsdag 25 juni** afgesloten worden met nader te bepalen bijeenkomst op een plein in het dorp. Er zullen enkele toespraken zijn en mogelijk een afsluitend vuurwerk. Ter afsluiting wordt verder gedacht aan de jeugd van Gronsveld en Rijckholt een nieuw sjöttelied te laten voordragen aan de hele gemeenschap, waarin de basis wordt gelegd voor het borgen van onze culturele identiteit naar de toekomst. Het eeuwfeest van de koninklijke schutterij St. Sebastianus (en haar broonktradities) wordt dan ook, gegeven dit breed gedragen programma, met vertrouwen tegemoet gezien.

De stichting 400 jaar schutterij Gronsveld is inmiddels gestart met de voorbereidingen van het jubileumprogramma, samen met diverse andere verenigingen en instellingen. Dit vergt een grondige en complexe voorbereiding met heel wat vrijwilligers.

Dankzij de hulp van velen wordt niet alleen een memorabel jubileum mogelijk gemaakt, maar zal de schutterij met haar broonktradities en haar sterke verbondenheid in de gehele gemeenschap de toekomst met vertrouwen tegemoet kunnen zien.

Bijlagen:

1. Verklarende woordenlijst
2. Film inzake Koninklijke Schutterij St. Sebastianus (www.400jaarschutterij.nl)

Bijlage 1 : Verklarende woordenlijst:

*1 **Sjöt mäoke:**

Men kan slechts op twee momenten lid worden van het broederschap. Dit is Bronkmaandag of met Kuüningmèisjtêke. Onder het neuriën van een tweetonige melodie moet gedronken worden uit een oude Nautilusbeker.

*2 **Voëgel sjete:**

Dit is het koningsvogelschieten. Er wordt een houten vogel op een paal (circa 21 meter hoog) geplaatst. Om de beurt wordt hier op geschoten. Wie het laatste stukje van deze houten vogel afschiet is de komende vier jaar koning van de Schutterij.

*3 **de Perséssie:**

Dit is de sacramentsprocessie die ieder jaar op de zondag na Sacramentsdag door het dorp en de landerijen trekt. Met een Klejn Broonk^{*13} lopen de leden van de Koninklijke Schutterij in burger mee. Met de Groete Broonk^{*12} loopt de Koninklijke Schutterij in vol ornaat mee.

*4 **Sjöttemês:**

Ieder jaar wordt op Bronkmaandag een Hoogmis opgedragen aan alle overleden en levende leden van de Koninklijke Schutterij. Deze H. Mis is doorspekt met oude tradities en gebruiken.

*5 **Graover Zëngele:**

Na de Sjöttemês^{*4} worden alle graven van de overleden leden van het broederschap (circa 350), op twee kerkhoven, individueel gezegend. Dit gebeurt op aanwijzing van de secretaris. Tijdens het zegenen van een graf wordt over ieder graf met het Schuttevaandel gezwaaid.

*6 **Broonke:**

Betekent alle activiteiten, het hele gebeuren rond de Groete^{*12} of Klejn Broonk^{*11}, vanaf de ledenvergadering op Paasmaandag tot het afsluiten met het Kuüningmèisjtêke^{*9}, 2 weken na de Broonk.

*7 Paolhoûwe:

De overlevering geeft aan dat de Koninklijke Schutterij is opgericht ter bescherming van de Perséssie^{*3} processie tegen onguur tuig. Aan het hoofd van de Perséssie^{*3} liepen bielemannen, die opgeworpen versperringen opruimden. Dit gebeurt nog altijd tijdens de Perséssie. Op Broonkmaandag en dinsdag wordt dit gebruik nagespeeld door in het dorp onder het genot van een drankje en tijdens het Rejje^{*8} langs de straten geplante palen om te hakken.

*8 Rejje:

Een reidans (rondedans) die uitgevoerd wordt op muziek van de Koninklijke Harmonie van Gronsveld.

*9 Kuüningmèisjtêke:

Als eerbetoon aan de koning wordt een cadeau aangeboden, bijeengebracht door de hele dorpsgemeenschap. Dit wordt gedaan door de Koningin waarbij via een gedicht de loftrompet wordt uitgesproken over de koning. De Koning nodigt dan het hele dorp uit om koffie en vlaaite nuttigen. Dit gebruik speelt zich af de zondag twee weken na de Bronk en sluit ook de totale Groete Broonk af.

*10 Meje hoële:

Tijdens de Perséssie^{*3} wordt het dorp versiert met vaandeltjes en berkentakken. Deze berkentakken worden in de omgeving gekapt en uitgedeeld binnen het dorp. Het kappen en ronddelen is Meje hoële.

*11 Klejn Broonk:

Het bronkgebeuren is een gebruik dat een periodiciteit kent van 4 jaar. Drie jaar wordt het feest ingetogen gevierd. De schutterij is wel aanwezig maar in burger. Er vindt geen Voëgel sjete^{*2}, Kuüningmèisjtêke^{*9} en Paolhoûwe^{*7} plaats.

*12 Groete Broonk:

Na vier jaren wordt het feest gevierd met alle gebruiken zoals eerder omschreven. Zie ook het filmpje op de website : www.400jaarschutterij.nl .